

POSUDEK OPONENTA

disertační práce

Autor práce: JUDr. Petr Liška, LL.M.
Název práce: Smlouva o běžném účtu a některé související otázky podle české a evropské úpravy
Školitel: doc. JUDr. Stanislav Plíva, CSc.
Školící pracoviště: Univerzita Karlova v Praze
právnícká fakulta
Praha 1, Nám. Curieových 7
PSČ 116 40
Oponent: prof. JUDr. Karel Marek, CSc.
Pracoviště oponenta: Katedra obchodního práva,
Masarykova univerzita, právnícká fakulta, Brno

I.

Na základě jmenování oponentem uvedené disertační práce, které bylo provedeno dopisem pana děkana prof. JUDr. Aleše Gerlocha, CSc. Datovaného 13. dubna 2012 (který jsem obdržel 24. dubna 2012), podávám tento posudek.

II.

Aktuálnost a náročnost tématu

V současné době uplynulo jen několik let od vydání příslušných předpisů EU v dané oblasti, v návaznosti byl vydán nový zákon o platebním styku, je tu nová úprava činnosti finančního arbitra a byl (s účinností k 1. 1. 2014) vydán nový občanský zákoník, který má sjednotit dosavadní závazkovou úpravu z dosavadního občanského zákoníku a obchodního zákoníku.

Již tyto skutečnosti ukazují na potřebnost – aktuálnost zpracování daného tématu. Jde tedy o tematiku aktuální, současně však náročnou pro zpracování. Zpracování totiž vyžaduje nejen značné znalosti, ale i značné vědecké předpoklady a úsilí.

III.

Cíl práce a metody zpracování

Původní právní úprava smlouvy o běžném účtu byla v obchodním zákoníku zásadně dispozitivní. Posléze však bylo třeba transponovat do této úpravy předpisy Evropské unie. To vyústilo i ve vydání nového zákona o platebním styku.

S účinností od 1. 11. 2009 byl nahrazen zákon č. 124/2002 Sb., včetně prováděcích předpisů novým zákonem č. 284/2009 Sb., o platebním styku, který navazuje na směrnici Evropského parlamentu a Rady 2007/64/ES ze dne 13. 11. 2007 o platebních službách na vnitřním trhu.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/64/ES ze dne 13. 11. 2007 o platebních službách na vnitřním trhu tzv. PSD (Payment Services Directive) byla připravována Evropskou komisí již od roku 2000. Důvodem vzniku byla potřeba sjednotit v rámci EU dosavadní značně rozdílné národní právní úpravy poskytování platebních služeb, tj. vytvořit jednotné právní prostředí v EU, které by bylo základním předpokladem vzniku jednotné oblasti pro platby v eurech „SEPA“. Směrnice dále vycházela z Akčního plánu finančních služeb (tzv. FSAP – Financial Services Action Plan) z května roku 1999.

Cílem PSD bylo: vytvoření jednotného trhu plateb, sjednocení pravidel v rámci celé EU, zvýšení efektivnosti platebních služeb EU, zvýšení konkurence na trhu platebních služeb, zvýšení transparentnosti pro uživatele a zvýšení jeho ochrany.

V ČR došlo vydáním uvedeného zákona k tomu, že oblast platebního styku a poskytování platebních služeb má nyní komplexní úpravu a je dán předpoklad k posílení pozice klientů. Jsou upraveny jak informační povinnosti, tak pravidla pro obsah, změny a výpověď smlouvy o platebních službách, autorizace platebních transakcí, způsob a lhůty pro provádění platebních transakcí a odpovědnosti poskytovatele platebních služeb.

Nová pravidla se dotkla všech tuzemských a zahraničních platebních služeb ve všech měnách. Konkrétně se tedy tato pravidla dotkla běžných i spořicíh účtů a souvisejících peněžních převodů uskutečňovaných všemi platebními prostředky („přímými kanály“, debetními kartami), ale dotkla se i inkasních plateb a dále vkladů a výběrů „na přepážce“ nebo sběrnými boxy, uzavřenými obaly či prostřednictvím nočních trezorů; dále pak rovněž transakcí kreditními kartami uskutečňovanými bez klientského běžného účtu.

Zákon o platebním styku se naopak nevztahuje na šeky, směnky, papírové poukázky a transakce jimi prováděném směnářenskou činností devizového zákona, výplatu dividend, výnosů nebo jiných příjmů ze zpětného odkupu nebo prodeje, platebních transakcí mezi bankami případně dalšími institucemi navzájem, ale ani na platební transakce, které jsou celé prováděny pouze v hotovosti bez účasti či zprostředkování jinou osobou odlišnou od plátce a příjemce.

V souladu s tím, i s důvody uvedenými ad II. tohoto posudku, bylo cílem disertační práce provést rozbor a utřídění platné právní úpravy smlouvy o běžném účtu obsažené v obchodním zákoníku a rozbor a utřídění právní úpravy obsažené v dalších právních předpisech regulujících povinnosti účastníků smlouvy o běžném účtu.

Autor přitom používá zejména analytickou metodu zkoumání jak základních, tak i souvisejících otázek (platebního styku, platebních prostředků, řešení sporů apod.) v českém i evropském právu.

V práci jsou přitom použity i další metody zkoumání a JUDr. Petr Liška, LL.M. používá mj. i metodu historickou a komparativní. Účelně přitom zúročuje své hluboké teoretické i praktické poznatky.

Po mém soudu bylo stanoveného cíle dosaženo a použité metody zkoumání lze označit za vhodné.

IV.

K obsahovým otázkám

Autor musel především řešit otázky terminologické. V jednotlivých kapitolách není totiž použitá terminologie shodná, ale rozdílná. Autor pak v práci uvedl tyto případy konkrétně (viz. např. pojem banka x poskytovatel platebních služeb, uživatel bankovních služeb x majitel účtu, smlouva o běžném účtu x rámcová smlouva o platebních službách, běžný účet x platební účet).

Smlouva o platebních službách má přitom svoji právní úpravu v zákonu č. 284/2009 Sb., o platebním styku v ustanovení § 74 a násl.

Smlouva o platebních službách není však žádným novým smluvním typem a její ustanovení se použijí na smluvní typy či na tzv. nepojmenované smlouvy jen pokud jsou dané podmínky právní úpravy smlouvy o platebních službách naplněny.

Jen v těchto případech se tedy realizují a aplikují ustanovení smlouvy o platebních službách a nepoužijí se podle zákona č. 285/2009 Sb. některá vymezená ustanovení obchodního zákoníku.

Jestliže však půjde o případy, kdy se podmínky použití smlouvy o bankovních službách nenaplní, pak se realizuje a aplikuje úprava smluv o účtech beze změny.

Smlouvou o platebních službách se podle ustanovení § 74 odst. 1 zákona zavazuje poskytovatel uživateli

- a) provádět pro něho platební transakce ve smlouvě jednotlivě neurčené (dále jen s legislativní zkratkou „rámcová smlouva“), nebo
- b) provést pro něho jednotlivou platební transakci neupravenou rámcovou smlouvou (dále jen s legislativní zkratkou „smlouva o jednorázové platební transakci“).

Podle § 74 odst. 2 zákona může rámcová smlouva stanovit podmínky pro vedení platebního účtu. Platebním účtem lze přitom rozumět účet k provádění platebních transakcí.

Přitom podle ustanovení § 75 zákona o platebním styku plátce a jeho poskytovatel v případě platební služby, která je poskytovatelem příjemce poskytnuta v jiném než členském státě ES, příjemce a jeho poskytovatel v případě platební služby, která je poskytovatelem poskytnuta v jiném než členském státě, nebo poskytovatel a uživatel v případě platební

transakce v měně, která není měnou členského státu, se mohou dohodou odchýlit od ustanovení vyjmenovaných v § 75 odst. 1 písm. a) a písm. b) a v odst. 2. To platí v souladu s podmínkami v těchto ustanoveních uvedenými. Ustanovení odst. 2 přitom platí pro poskytovatele a uživatele, který není spotřebitelem ani drobným podnikatelem.

Zpracovatel této disertační práce pak přijal takové řešení, že u dílčích pojednání vždy zásadně používal terminologii, kterou používal příslušný předpis (s propojením na terminologii předpisů ostatních). Tím bylo dosaženo přesnosti a současně jsou dílčí úseky práce kompatibilní.

Kromě úvodu a závěru členil autor práci do šesti částí. Nejprve pojednal o podstatě běžného účtu a o smlouvě o běžném účtu obecně. Poté pojednal o smlouvě o běžném účtu, která je smlouvou o platebních službách a návazně o takové smlouvě, které není smlouvou o platebních službách.

Smlouva o běžném účtu a smlouva o vkladovém účtu se řídí bez ohledu na povahu účastníků třetí částí obchodního zákoníku nazvanou „Obchodní závazkové vztahy“ (viz ustanovení § 261 odst. 3 obchodního zákoníku). Smlouva o běžném účtu je upravena v ustanovení § 708-715a a smlouva o vkladovém účtu v ustanovení § 716-719b obchodního zákoníku.

Smlouvou o běžném účtu se zavazuje banka zřídit od určité doby v určité měně účet pro jeho majitele, přijímat na zřízený účet peněžní prostředky, vyplácet z něj peněžní prostředky nebo z něj či na něj provádět jiné platební transakce. To určuje novelizované ustanovení § 708 obchodního zákoníku.

Peněžními prostředky podle zákona o platebním styku se rozumí bankovky, mince, bezhotovostní peněžní prostředky a elektronické peníze. O platební transakci jde při vložení peněžních prostředků na platební účet, výběr peněžních prostředků z tohoto účtu nebo převod peněžních prostředků.

Jeví se, že běžný účet podle smlouvy o běžném účtu zásadně splňuje podmínky stanovené pro platební účet a závazky banky naplňují podmínky platební služby podle zákona o platebním styku.

Ustanovení Základního ustanovení § 708 odst. 2 obchodního zákoníku určuje, že smlouva o běžném účtu vyžaduje písemnou formu. Novelou doplněný odst. 3 přitom uvádí, že ustanovení § 708 odst. 2 a též ustanovení § 709 odst. 1 a 2, § 710 až 714 a § 715 odst. 1 až 3 se nepoužijí pro smlouvu o běžném účtu, která je smlouvou o platebních službách podle zákona upravujícího platební styk.

Z ustanovení § 708 odst. 3 lze dovodit, že zákon počítá s tím, že budou vedle sebe existovat dvě smlouvy o běžném účtu, přičemž jednou půjde současně o smlouvu o platebních službách a podruhé nikoli.

Tyto smlouvy pak autor podrobně vymezuje.

Posléze se věnoval aktuálním problémům řešení sporů a dílo završil tematikou úpravy Smlouvy o účtu v novém občanském zákoníku.

V práci formuloval řadu dílčích závěrů z nichž nejpodstatnější uvedl při zakončení práce.

Dospěl k tomu, že vzhledem s právními požadavky některých právních předpisů nelze na prostředky svěřené bance pohlížet jako na vklad podle zákona o bankách.

Přestože Doporučení Komise o přístupu k základnímu platebnímu účtu v právní úpravě ČR nebylo provedeno, neexistují žádné základní překážky dostupnosti základních platebních služeb.

Kritizuje však stav, kdy bez vážných důvodů máme právní úpravu takové smlouvy o běžném účtu, která je smlouvou o platebních službách a současně i takové smlouvy, která není smlouvou o platebních službách. Lze souhlasit s tím, že k tomu nejsou žádné důvody. Toto řešení přitom přebírá i nový občanský zákoník.

Obsahově jde o práci velmi kvalitní, řádně argumentovanou a dokumentovanou prameny.

V.

K formálním otázkám

Autor čerpá z širokého okruhu zahraniční i tuzemské literatury i judikatury. Použitý odborný aparát řádně cituje.

V závěru práce uvádí seznam literatury knižní i časopisecké i ostatní prameny.

Je zde uveden abstrakt v českém i anglickém jazyku.

Dílo výrazně převyšuje minimální možný rozsah práce, má 235 stran. Nejsou zde gramatické chyby ani chyby přepisu.

VI.

Závěrem

Autor je znám ze své dřívější knižní i bohaté časopisecké publikační činnosti jako vyžrálá erudovaná osobnost. To potvrzuje i dnes předloženou dizertační práci. Tuto práci doporučuji vydat knižně a plně ji doporučuji k obhajobě. Po úspěšné obhajobě doporučuji udělení hodnosti Ph.D.

V Brně 2. 5. 2012

prof. JUDr. Karel Marek, CSc.